

Sygn. akt VII U 934/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2019 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Zbigniew Szczuka

Protokolant: st. sekr. sądowy Maria Nalewczyńska

po rozpoznaniu w dniu 15 stycznia 2019 r. w Warszawie

sprawy A. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o zwrot nienależnie pobranej renty rodzinnej

na skutek odwołania A. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 30 maja 2018 r. znak: (...)

oddala odwołanie

UZASADNIENIE

A. K. w dniu 10 lipca 2018 r. złożyła odwołanie za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. do Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie od decyzji w/w organu rentowego z dnia 30 maja 2018 r., znak: (...). Odwołująca zarzuciła wydanej decyzji naruszenie przepisów art. 84 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 7, art. 8, art. 77 § 1 i § 4 i art. 107 § 3 k.p.a. W związku z tym ubezpieczona wniosła o jej zmianę w całości i uznanie pobranego świadczenia w okresie od dnia 1 lipca 2016 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. za należne oraz o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych. Ubezpieczona wskazała, że organ rentowy został poinformowany o jej stałym zatrudnieniu i o wysokości dochodów otrzymywanych z tytułu umowy o pracę zawartej w 2007 r. i trwającej do dnia dzisiejszego, co potwierdza oświadczenie złożone w dniu 26 lipca 2016 r. do wniosku o przyznanie prawa do renty rodzinnej po zmarłym jej mężu. Podkreśliła również, że organ rentowy żąda kwoty 5.608,20 złotych tytułem nienależnie pobranego świadczenia, podczas gdy na jej konto w spornym okresie czasu wpłynęło łącznie jedynie 4.758,47 złotych (k. 1-5 a. s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie z dnia 9 sierpnia 2018 r. wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Organ rentowy wskazał, że z uwagi na nieprzedłożenie przez odwołującą zaświadczenia potwierdzającego osiągnięty przychód w 2016 r. za okres od lipca do grudnia, skierowano pismo o dostarczenie zaświadczenia o wysokości osiągniętego przychodu przez jej zakład pracy Prokuratorię Generalną. Oddział stwierdził na tej podstawie, że świadczenie ubezpieczonej podlegało zawieszeniu za cały sporny okres, bowiem przychód w kwocie 42.642,00 złotych przekroczył wyższą kwotę graniczną wskazaną w Komunikacie Prezesa ZUS z dnia 18 listopada 2016 r. w sprawie granicznych kwot przychodu dla 2016 r. stosowanych przy zawieszaniu albo

zmniejszeniu emerytur i rent w kwocie 31.818,00 złotych. Organ rentowy podniósł, że zaproponował odwołującej dokonanie dobrowolnej wpłaty na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych kwoty 2.804,10 złotych, jednak wobec braku uiszczenia zobowiązania, ustalił w zaskarżonej decyzji zwrot kwoty nienależnie pobranego świadczenia na kwotę 5.608,20 złotych. W ocenie Oddziału ubezpieczona w spornym okresie czasu osiągnęła przychód w kwocie wyższej od granicznej, zatem świadczenie powinno podlegać zawieszeniu na kwotę 8.479,92 złotych i uległo zmniejszeniu jedynie na łączną kwotę 2.871,72 złotych. Organ rentowy stwierdził, że zmniejszył świadczenie o maksymalną kwotę 478,62 złotych z uwagi na osiąganie przychodu przez odwołującą powyżej 70% przeciętnego wynagrodzenia, co wynikało z jej oświadczenia z dnia 26 lipca 2016 r. Zdaniem Oddziału odwołująca była informowana o zasadach i przepisach związanych

ze zmniejszeniem renty rodzinnej a na wydanych decyzjach znajduje się wyraźne pouczenie (k. 14 a. s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. D. i J. K. w dniu 14 marca 1981 r. zawarli związek małżeński (k. 17 a. r.).

Mąż odwołującej J. K. zmarł w dniu 25 maja 2014 r. (k. 15 a. r.).

Odwołująca w dniu 26 lipca 2016 r. złożyła do organu rentowego wniosek o przyznanie prawa do renty rodzinnej. Jednocześnie w oświadczeniu w punkcie 8 wskazała, że zamierza osiągać przychody powodujące zmniejszenie renty (k. 1 i 24 a. r.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzjami z dnia 18 sierpnia 2018 r. i z dnia 21 września 2016 r., znak: (...) przyznał odwołującej rentę rodzinną po zmarłym mężu od dnia 1 lipca 2016 r. w kwocie 934,70 złotych brutto po jej zmniejszeniu o kwotę maksymalną z powodu osiągania przychodu powyżej 70% przeciętnego wynagrodzenia w kwocie 478,62 złotych. Wysokość świadczenia do wypłaty wyniosła 800,58 złotych. W punktach od V do VII wskazano pouczenie o okolicznościach powodujących zmniejszenie lub zawieszenie prawa do świadczenia (k 43 a. r.).

Odwołująca w dniu 2 sierpnia 2017 r. złożyła do organu rentowego wniosek o ponowne obliczenie renty rodzinnej. W związku z tym organ rentowy przeliczył rentę rodzinną od dnia 1 sierpnia 2017 r. na kwotę 1151,61 złotych brutto po jej zmniejszeniu o kwotę maksymalną z powodu osiągania przychodu powyżej 70% przeciętnego wynagrodzenia w wysokości 478,62 złotych. Wysokość świadczenia do wypłaty wyniosła 975,97 złotych. W punktach od V do VII wskazano pouczenie o okolicznościach powodujących zmniejszenie lub zawieszenie prawa do świadczenia (k. 58 i 63-64 a. r.).

Organ rentowy w dniu 26 października 2017 r. zobowiązał odwołującą do dostarczenia w terminie 14 dni zaświadczenia z zakładu pracy o wysokości osiągniętego przez nią przychodu w okresie od dnia 1 lipca 2016 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. (k. 65 a. r.).

Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej w zaświadczeniu z dnia 8 grudnia 2017 r. wskazała, że w okresie od dnia 1 lipca 2016 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. odwołująca osiągnęła przychód w kwotach 7.107,00 złotych za lipiec, 6.107,00 za sierpień, wrzesień i listopad, 8.107,00 złotych za październik oraz 9.107,00 złotych za grudzień. Zaświadczenie wydano na prośbę pracownika (k. 67 a. r.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał zaskarżoną decyzję z dnia 30 maja 2018 r., znak: (...), zgodnie z którą dokonał rozliczenia pobranej przez odwołującą renty rodzinnej w związku z osiągniętym przez nią przychodem w 2016 r. w okresie od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia. Organ rentowy uznał, że przychód osiągnięty przez ubezpieczoną wyniósł 42.642,00 złotych i przekroczył wyższą kwotę graniczną ustaloną dla tego roku, tj. 31.818,00 złotych o kwotę 10.824,00 złotych. Oddział stwierdził,

że przychód ubezpieczonej uzasadniał zawieszenie łącznej kwoty świadczenia na kwotę 8.479,92 złotych oraz zmniejszenie o kwotę 2.871,72 złotych. W związku z tym organ rentowy wskazał, że odwołująca pobrała nienależnie świadczenie w kwocie 5.608,20 złotych (k. 81 a. r.).

Sąd ustalił stan faktyczny w oparciu o materiał dowodowy zgromadzony w aktach rentowych i sądowych. Dokumenty zawarte w aktach sprawy były wiarygodnym dowodem w sprawie, gdyż z nich wynikały jasno wszystkie dane, które zostały ujęte powyżej. Sąd przy tym pominął treść zeznań odwołującej jako dowodu w sprawie, ponieważ były one jedynie potwierdzeniem jej stanowiska, które zostało zawarte w odwołaniu i nie wpływało w żaden sposób na rozstrzygnięcie w sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie A. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 30 maja 2018 r., znak: (...) jest niezasadne i podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r., poz. 1270 z późn. zm.) zwanej dalej „ustawą”, osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Zgodnie z ust. 2 tego przepisu za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie

lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania albo świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Stosownie zaś do treści art. 104 ust. 1 ustawy, prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 2 oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6 ustawy.

W myśl art. 104 ust. 2 i ust. 6 ustawy, za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 1, uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności, z uwzględnieniem ust. 3.

Za przychód, o którym mowa w ust. 1, uważa się również kwoty pobranych zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego i opiekuńczego oraz wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, wypłacanego na podstawie przepisów Kodeksu pracy, i kwoty świadczenia rehabilitacyjnego i wyrównawczego, zasiłku wyrównawczego i dodatku wyrównawczego.

W świetle art. 104 ust. 4 ustawy, przepisy 1, 1a i 2 stosuje się również do osób wyłączonych z obowiązku ubezpieczenia społecznego z tytułu ustalenia prawa do emerytury i renty lub wykonujących działalność niepodlegającą obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z uwagi na podleganie temu obowiązkowi z innego tytułu.

Na podstawie art. 104 ust. 7 i 8 ustawy, prawo do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba, ulega zawieszeniu w razie osiągnięcia przychodu w kwocie wyższej niż 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. W razie osiągnięcia przychodu w kwocie przekraczającej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, nie wyżej jednak niż 130% tej kwoty, świadczenie ulega zmniejszeniu o kwotę

przekroczenia, nie większą jednak niż kwota maksymalnego zmniejszenia obowiązująca w dniu 31 grudnia 1998 r. w wysokości:

- 1) 24% kwoty bazowej obowiązującej przy ostatniej waloryzacji w 1998 r. - dla emerytury lub renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy;
- 2) 18% kwoty bazowej, o której mowa w pkt 1 - dla renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy;
- 3) 20,4% kwoty bazowej, o której mowa w pkt 1 - dla renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba.

Zaś w myśl art. 104 ust. 10 pkt 2 ustawy, Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" w terminie do 14 roboczego dnia listopada - kwoty graniczne przychodu dla mijającego roku kalendarzowego.

W niniejszej sprawie zastosowanie znajdują również przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty (Dz. U. z 1992 r. Nr 58, poz. 290 ze zm.) zwanego dalej „rozporządzeniem”. Zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia organ rentowy ustala łączną kwotę dochodu osiągniętego przez emeryta lub rencistę w okresie ubiegłego roku kalendarzowego i porównuje go z sumą kwot obliczonych od kwoty bazowej dla kolejnych miesięcy tego roku kalendarzowego:

- 1) wskaźnikiem 60%, zwaną dalej "niższą kwotą graniczną dochodu",
- 2) wskaźnikiem 120%, zwaną dalej "wyższą kwotą graniczną dochodu".

Stosownie zaś do treści § 8 ust. 2 rozporządzenia jeżeli łączna kwota dochodu osiągniętego przez emeryta lub rencistę w okresie ubiegłego roku kalendarzowego przekroczyła niższą kwotę graniczną, organ rentowy ustala:

1. że dochód osiągnięty przez emeryta lub rencistę uzasadniał:

- a) zmniejszenie świadczeń wypłaconych za okres ubiegłego roku kalendarzowego, jeżeli dochód nie przekroczył wyższej kwoty granicznej dochodu;
- b) zawieszenie świadczeń wypłaconych za okres ubiegłego roku kalendarzowego, jeżeli dochód przekroczył wyższą kwotę graniczną dochodu.

2. kwotę różnicy między należną a wypłaconą kwotą świadczeń, która podlega zwrotowi.

Zgodnie z Komunikatem Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 listopada 2016 r. w sprawie granicznych kwot przychodu dla 2016 r. stosowanych przy zawieszeniu albo zmniejszaniu emerytur i rent (M. P. z 2016 r., poz. 1130) na podstawie art. 104 ust. 10 pkt 2 ustawy ogłasza się, że kwoty graniczne przychodu dla 2016 r. wynoszą odpowiednio:

1) 34054,40 złotych - co stanowi sumę kwot przychodu odpowiadających 70% przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń w wysokości:

- 2927,10 złotych - od dnia 1 czerwca 2016 r. do dnia 31 sierpnia 2016 r.,
- 2813,40 złotych - od dnia 1 września 2016 r. do dnia 30 listopada 2016 r.,
- 2838,60 złotych - od dnia 1 grudnia 2016 r. do dnia 31 grudnia 2016 r.;

2) 63243,30 złotych - co stanowi sumę kwot przychodu odpowiadających 130% przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń w wysokości:

- 5436,00 złotych - od dnia 1 czerwca 2016 r. do dnia 31 sierpnia 2016 r.,

-5224,80 złotych - od dnia 1 września 2016 r. do dnia 30 listopada 2016 r.,

-5271,60 złotych - od dnia 1 grudnia 2016 r. do dnia 31 grudnia 2016 r.

W niniejszej sprawie przedmiot sporu wyznaczała treść zaskarżonej decyzji organu rentowego przez odwołującą. W związku z powyższym Sąd był zobligowany jedynie do rozważenia, czy prawidłowo w oparciu o obowiązujące przepisy prawa organ rentowy zażądał od odwołującej zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w kwocie 5.608,20 złotych. Sąd doszedł do przekonania, że ustalona kwota przychodu osiągniętego przez odwołującą w 2016 r. nie stanowiła przedmiotu sporu. Bezspornym również był fakt, że ubezpieczona była uprawniona w 2016 r. do pobierania renty rodzinnej po zmarłym mężu. W ocenie Sądu przepisy art. 104 ustawy w sposób jednoznaczny opisują wysokość przychodu, po przekroczeniu której następuje zmniejszenie lub zawieszenie renty i nie należy stosować do nich wykładni rozszerzającej. Ustawodawca ustalił, że do kwoty granicznej przychodu, od którego zależy ewentualne zmniejszenie kwoty przysługującego świadczenia, zalicza się wynagrodzenie osiągnięte z tytułu zatrudnienia, służby lub innej pracy zarobkowej albo prowadzenia pozarolniczej działalności. Zgodnie z powyższym, Sąd zważył, że kwota osiągnięta przez ubezpieczoną z tytułu zatrudnienia w Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej jest przychodem w rozumieniu art. 104 ustawy. Sąd wskazał, że wyżej zaprezentowane rozważania również nie budziły żadnych wątpliwości w toku procesu, co dodatkowo potwierdza słuszność stanowiska organu rentowego zawartego w zaskarżonej decyzji.

Odnosząc się bezpośrednio do zarzutów odwołującej Sąd zważył, że pozostaje ona w błędzie wskazując, że organ rentowy za sporny okres wypłacił jej mniejszą kwotę aniżeli żąda zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Ubezpieczona w odwołaniu przedstawia jedynie niepotwierdzoną żadnym dowodem tabelkę, z której wynika, że za okres od lipca 2016 r. do grudnia 2016 r. otrzymała od organu rentowego kwotę w wysokości 4.758,47 złotych. Tymczasem, jak wynika z decyzji, wysokość świadczenia ubezpieczonej za lipiec wyniosła 800,58 złotych, zaś od sierpnia do grudnia 975,97 złotych. Z tego wynika, że odwołująca za okres sporny tytułem renty rodzinnej po zmarłym mężu otrzymała kwotę 5680,43 złotych. W związku z tym organ rentowy wypłacając jej taką kwotę, miał możliwość żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w kwocie 5.608,20 złotych.

Odwołująca trafnie wskazała, że organ rentowy został poinformowany o jej stałym zatrudnieniu z tytułu umowy o pracę, co potwierdza oświadczenie złożone w dniu 26 lipca 2016 r. do wniosku o przyznanie prawa do renty rodzinnej po jej zmarłym mężu. Jednak w tym oświadczeniu ubezpieczona nie wskazała wysokości osiąganych dochodów, dlatego organ rentowy nie miał możliwości w okresie, kiedy przyznał jej prawo do renty rodzinnej, zweryfikować czy jej zarobki mogą skutkować nienależnie pobieranym świadczeniem. Sąd zważył przy tym, że odwołująca była pouczona na każdym etapie postępowania administracyjnego o sytuacjach, które będą skutkować zmniejszeniem lub zawieszeniem prawa do renty rodzinnej. Dlatego też Sąd uznał, że ubezpieczona była świadoma tego, że pobierając tak określone wynagrodzenie z umowy o pracę będzie zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Rozstrzygnięcie organu rentowego ma swoje uzasadnienie w obowiązujących przepisach prawa, dlatego też odwołanie ubezpieczonej jako niezasadne podlegało oddaleniu.

Na marginesie rozważań prawnych w ocenie Sądu należy wskazać, że zarzuty odwołującej odnoszące się do naruszenia przez organ rentowy przepisów prawa administracyjnego nie miały wpływu na rozstrzygnięcie w sprawie. Sąd Najwyższy uznał, że instytucja stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej nie mieści się w pojęciu „odwołania” i nie podlega normie art. 83 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Wbrew intencjom kasacji, wypowiedź ta stała się podstawowym argumentem przeciwko stosowaniu przez sąd pracy i ubezpieczeń społecznych przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego w zakresie, w jakim reguluje on stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnej. Sąd Najwyższy wprost wykluczył możliwość uznania nieważności decyzji administracyjnej w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i poglądy

ten zachował aktualność.” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2002 r., sygn. akt II UKN 356/01)

Mając powyższe na uwadze, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz powołanych powyżej przepisów orzekł, jak w sentencji.

(...)

(...)